

Õppimine kui vahend ja kui eesmärk pädevuste ja integratsiooni saavutamiseks õppeprotsessis/õppekavas

Me eeldame, et täiskasvanu tuleb vaevata toime teatavate argielu toimingutega – tellib ajalehte, leiab vajaliku telefoninumbri ja internetiaadressi, kasutab pangaautomaati, hindab objektiivselt oma rahalisi võimalusi ja toimib nendele vastavalt, ei käitu inetult nt kerjuse vm suhtes, oskab end tervena hoida, oskab nõupidamisel v koosolekul anda oma arvamusest teada selgelt ja viisakalt, pidada vaidlusi põhjendatult ja asjakohaselt jpm.

Kõiki neid ja paljusid teisi omadusi/võimeid eeldame erineval tasemel ka erinevas eas lastelt. Sedalaadi võimeid peetakse silmas kui kõneldakse üldpädevustest e kompetentsustest.

Üldpädevused ja integratsioon on ühed alusmõisted tänapäevases õppekavas. Üldpädevuste puhul saadakse üsna üheselt aru, et need on teatavad õpilasele omased asjad – võimed “teha, tunda ja olla” (nt parimal viisil ühiskonnas ja isiklikus elus toime tulemiseks). Integratsiooni puhul on segadus suurem.

Õpetaja jaoks on see sageli ainekavade sisuline ja ajaline “kokkuviiimine ja järjestamine”. Järgmise tasemenä – vastastikune “häälestamine” – mitte ainult aja ja sisuelementide, vaid maailmamõistmise aspektides oma aine, käsitlemise rolli kokkuleppimine, ühiste nähtuste käsitlemine jne (ideaalis Käisi keskustusprintsipi). Õpetajate jaoks on üheks tasandiks õppekavasse kirjutatud läbivate teemade kavandamine olgu temaatiliste õppeülesannete, õppepäevade, projektide vm näol. Õppeprotsessis kavandatav-toimuv integratsioon on tegelikult jäämäe veepealne osa, mille tegelik mass on nähtamatu – sest see kas toimub või ei toimu õpilase peas/organismis. Integratsiooni kui mitmetähendusliku/avara tähendusväljaga nähtuse ja õppekava aspekti ülim eesmärk on tervikute-arusaama tekkimise võimaldamine-soodustamine kogemuste-teadmiste-tajude jm kaootilisest ja lahtritega eraldatud hulgast. Selle võrdkujuks sobib põhivärvide visandatud mosaiikpildi koostamise protsess, kui kõik värvilised kivikesed on ühte hunnikusse kuhjatud ning pildi visandist on nähtavad vaid osa värve.

Õppimise tähendus erinevas vanuses õpilaste jaoks – tuletatud uurimustest ja üldistatud vaatlustest:

- 1., 2., ja 3. Kooliaste õppekavas vastavad õpilaste erinevatele tunnetus- ja emotsionaalsetele vajadustele. Mitmetes lapse arengusühholoogia teooriates on kooliastme lõpp ja arenguetapi päädumine v kulminatsioon kriisi näol kokkulangevad. Nt Ühel juhul on tegemust kognitiivse arengu “hüppega”, teisel juhul emotsionaalse arengu omaga

1. kooliastme õppija ja õppimine – kui millegi suutmine, mida suudavad ka suured, kui vasaku-parema poolkera protsesside tasakaalustatud arndamine, kui hingeliste elamuste pakkumine tulevase moraalse kujutlusvõime alusena, kui holistlike piltide varamu loomine ning käeliste vilumuste, osavuse treenimine.

2. kooliastme õppija ja õppimine - kui oma võimete-oskuste-elamuste analoogide leidmine loodusest, looma-taime-eluta looduse valdkonnast, inimeste/inimkonna ajaloost kui tundmise ja maailmauurimise loost. Võime

arendamine ümbritsevat maailma korrastada – seadused, mõista – teaduste alused nähtuste seletusena, kujutada ja ümber kujundada – kujutav ja heli- ja näitekunst, ka matemaatika ja geomeetria jm Isiksuste rollid ja koostöö ajaloos-teaduses-klassis.

3. Kooliastme õppija ja õppimine - noores inimeses toimuvate muutuste ohjeshoidmise kogemuse ja oskuse saavutamine, looduse ja inimeste detailsemate nähtuste vaatlemine, mõistmine eri teadmivaldkondade kaudu, enese suhestamine teiste ja maailmaga, koostööoskuste ja iseloomukujunduse õppimine. Oma huvide ja võimete teadvustamine ning enesejuhtimise kogemine.

- Õppimise üldine määratlus

Põhikooli jooksul kasvab enamik õpilasi spontaanselt ja emotsionaalsest õppijast teadlikuks ja oma õppimist oskuslikult juhtivaks õppijaks. See protsess on olnud edukas, kui seejuures on säilinud spontaansele õppimisele iseloomulik “seesmise” rõõmu, protsessi nautimise võime, mõnu. Selleni ei saa jõuda kui õpetajatel pole koostööd. Harvadel juhtudel asendab seda väga oskuslik, avara pedagoogilise intuitsiooniga klassiõpetaja, klassijuhataja.

2. Õppimine ja õpilase eripära – õpilase eripära saab arvestada erinevates mudelites. Alljärgnevalt nimetataud jt on esindatud, neid praktiseeritakse erinevates pedagoogilistes süsteemides. Ideaalis suudab õpetaja neid kõiki oma vaateväljas hoida ning õppetegevusse sisestada. Selline meisterlikkus saab aga tekkida vaid ajapikku ja on loomulik, et õpetaja aasta-aastalt rikastab oma “tööriistakasti”/oskustevaramut uut liiki töö mudelitega,

Põhilistena/esimestena tuleks kasutusele võtta alljärgnevad :

- **õpistiilide** arvestamine – kasutamine;
- **temperamendi** arvestamine (1. Kooliaste)
- **MI arvestamine** – kasutamine
-

Iseloomukujundus õppimises (põhiliselt 3 kooliaste).

3. Õppimine ja õpetuse eripära –

- Kontsentreerumine **keskustusteemadena**
- **Üldpädevused** kui tervikutkujundav aspekt
- **Valdkonnapädevused** kui üldpädevuste spetsiifitseeritum ja holismi e tervikfenomenide kitsam aspekt
- **Läbivad teemad** kui tervikukogemise ja terviku-tajumise võimalus
- Näiteid tervik-tegevustest
- Mõned näpunäited õppeprotsessi – õppeülesannete kujundamisest tunniõppe ja tsükliõppe puhul

4. **Õpetaja raskused ja rõõmud** õppimist keskseks eesmärgiks seades

5. Paar asja, mis **soodustavad edukat ja naudingutpakkuvat õppimist** (vt superlearning, + Ahhaa!-efekt, + hirmu välistamine, + sisemiste motiivide toetamine, väärtustamine + pisikeste edusammude märkamine-tunnustamine-toetamine-arvestamine)

6. Paar asja, milleks **õpetaja valmis peaks olema**: õppimise individualiseerimine Interneti ja laptopi abil; kopeeritud tööd; õppe-teraapia (soovitava elu- ja terveolekustiili kujundamine, väärstiili preventsioon)

- Kui klassis-koolis pole arvuti-intern kättesaadav – indiv arendav töö õpilastele, mille tulem – õppematerjal klassile
- Mängusõltuvuse pidurdamiseks – mängijate juhtimine mängude efektide arutelule - moraal, ilu, mida see inimese meelte ja hingega teeb, jne
- On oluline tundlik ja aus **perifeerse õppimise** kasutamine – väga tähtsaid asju, eriti lapse siseeluga seotuid, ei saa õpetada “otse ja selgesõnaliselt” – muu tegevuse sees poetatud märkus, “kõrvalekaldumine”, “juhusliku” nähtuse v järeldushetke v lausungi võimendamine, värv v kujund pildil jne on materjal ja vahend oluliste efektide saavutamiseks.
- Terapeutiliste, ennetavate võtete kasutamine – jutustamine – muinaslood, biograafiad, moraali v pedagoogilised lood; joonistamis-maaliteraapia, mängu-liikumise-keskendumispausid, “tunne iseennast” ja “ravi iseennast” võtted muude õppimise vahepausina jm

Õpetajalt ootab mitmekihiline ja mosaiikpildina ülesehitataud õppeprotsess tublisti mängulust ja seosmist vabadust ning kindlust selles, et see, midateen on suure pildi osa, ja sellisena vajalik, õigustatud. Tasemetöö- ja eksamipaine võib muuta positiivseks – nt **lisastiimuliks**...

Mida õpetaja on selle kohta lugeda:

Pädevustest õpetajale

Algõpetus I – pädevustest

Haridusest